

Pháp môn Tá»nh Á»á»™ tá»jì Viá»†t Nam

Á»ng gÁ»p cá»§a ThÁ»ch NguyÁ»n Hiá»•n
22/02/2017

Pháp môn TĒnh ù tị ViÇt
Nam

* Thích Nguyên HiÁn

Nhĩ vŪi ph-t tí tu TĒnh ù tị ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính hịnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiēm tu ThiÁn quán và trì chú nh° những ph°ing pháp trã giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiēm Ēnh. Không nên quá câu chÿp, nh°ng v«n dành những thÝi gian nhÿt Ēnh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hÑi, IÁ Ph-t cing là những trã duyên rÿt c§n thiçt. Ngoài ra c§n phÿi tu bÑ thí cúng d°Ýng, tñ lãi lãi tha, thñc hiÇn trñn v¹n Té ho±ng thÇ nguyÇn cça jì thĒa.

I. BÑi cĒnh TĒnh ù tông ViÇt Nam

Nói çn IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, h§u hçt

ng°Ýi ta ngh) ngay çn ThiÁn tông. G§n nh° ch°ng có mùt sí liÇu nào nói vÁ TĒnh ù. ViÇt Nam Ph-t giáo sí l°ác cça TT.Thích M-t ThÁ không há nói çn TĒnh ù. BÙ ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n cça NguyÁn Lang dày çn hịn 1000 trang, trong ó chĒ có ch°a §y hai trang nói vÁ ðnh h°ßng TĒnh ù giáo Nĩ vŪi phái ThiÁn Vô Ngõn Thông và mùt vài nh-n Ēnh §y tính chç quan.

Chính giáo s° NguyÁn Lang viçt: Sñ phÑi hãp giã ThiÁn

và TĒnh ù sau này s½ trß nên quan trñg trong jì Ph-t tị ViÇt Nam (ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n, q.1, tr.204). Câu kçt hai trang nói vÁ TĒnh ù ÿy bĒ bĩ lĩng.

Ch°ng ai biçt nó quan trñg nh° thç nào? Pháp môn TĒnh ù °ác truyÁn vào ViÇt Nam vào thÝi gian nào? Có sñ truyÁn thĒa không? Ph°ing pháp hành trì cing nh° sñ chĒng nghiÇm cça nó ra sao không há °ác nh-c çn. ây chĒ là sñ khan hiçm tài liÇu vÑn chĒ đñã c n bĒn vào ThiÁn UyÁn T-p Anh Á viçt sí hay ó là thiên kiçn cça ng°Ýi viçt sí bĒ óng khung bßi ThiÁn híc?

Rÿt may là trong bÙ IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam cça híc

giĒ Lê Mịnh Thát, dù không dành mùt ch°ing nào nói vÁ TĒnh ù, nh°ng vŪi thái ù khách quan phân tích sñ kiÇn qua các thÝi jì, ph§n nào giúp cho ta l°ãm l-t °ác vài yçu tñ Á tìm mÑi liên hç cça TĒnh ù giáo trong IĒch sí phát triÁn Ph-t giáo tị ViÇt Nam.

Có l§n ng°Ýi viçt °ác lên Ēnh núi Yên Tí quê h°ing cça

ThiÁn phái Trúc Lâm. TĒ Ēnh chùa Óng i xuÑng núi trong mùt sŪm §y s°ing, tôi ã chĒng kiçn cĒnh niÇm Ph-t A Di ã vang cĒ núi cça hàng ngàn tín Ó lác tác lên núi tĒ ĩm khuya. Cái cĒnh mà mùt thi nhân tiÁn chiçn tĒng mô tĒ:

G-y trúc đt bà già tóc bịch

L§n l§n tràng hịt miÇng Nam Mô

(Anh Thj)

Không phÿi chĒ có bà già tóc bịch, già tr» IŪn bé l§n

l°at lên núi, vĒ i vĒa niÇm, mxi b°Ūc chân chịm vào tĒng thŪ rÁ °Ýng TŪng là miÇng nß mùt câu A Di ã Ph-t ngân dài. NguyÁn Nh°ác Pháp trong bài thj Em i chùa H°ing nŌi tiçng cing không quên nh-c çn câu Nam Mô A Di ã vÑn ã thành chi tiçt không thÁ thiçu. NgŌi tr°Ūc sân chùa Hoa Yên, tôi tñ hĩ: Giáo lý TĒnh

ù A Di ã thĒnh hành tị quê h°ing ThiÁn phái Trúc Lâm tñ bao giÝ mà sâu -m

çn nh° v-y? H°n không phÿi chĒ mũi vài chác n m mà phŌ c-p nh° thç. Bßi chính

Giáo s° NguyÁn Lang ã tĒng nh-n Ēnh: Sñ có m-t cça giáo lý TĒnh ù ß ViÇt Nam °ác ánh đÿu ch-m l m là vào khoĒng giã thç kç XI (S d, tr.202).

Thñc ra, t° t°ßng TĒnh ù xuÿt hiÇn ß ViÇt Nam có thÁ tr°Ūc

cĒ Trung QuĒc. Trong thÝi jì Ph-t giáo quyÁn n ng tr°Ūc thÝi Hai Bà Tr°ng (n m 43), chúng ta ã thÿy phĒng phÿt t° t°ßng TĒnh ù thÁ hiÇn qua hình Ēnh vĒ Ph-t khác vŪi ĩc Ph-t IĒch sí. çn Mâu Tí, Lý ho-c lu-n (khoĒng cuÑi thç kç II Tây IĒch), khái niÇm NiÇm Ph-t ã °ác nh-c çn nh° mùt công phu tu hành. Giai ojn hình thành Lác ù T-p kinh và Cñu Tjç Thí Dã kinh, theo híc giĒ Lê Mịnh Thát là

trong những n m 138 trã i. Ông vi: iẤm cŞn l°u ý là truyÁn 60 (cça Cñu Tj p
Thí Dã kinh NV) là v n b£n Şu tiên hiÇn biçt nh̄c tUi danh hiÇu éc Ph-t A Di
à trong IẾch sí Ph-t giáo n°Úc ta. Tín ng°áng A Di à tē ó xuýt hiÇn khá sŰm
và çn kho£ng n m 450 ã chiçm l)nh °ác mÚt vĒ thç trÍng yçu ß Trung tâm Tiên
Sj n... (Lê Mjnh Thát, LẾch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, t-p 1, NXB Thu-n Hóa, tr.109).
Nh° v-y, ß Şu thç k÷ thé V Tây IẾch, Kinh Vô L°ång Thí
và Quán Vô L°ång Thí cing ã thĒnh hành ß Giao ChÉ. NUi dung cça sáu lá th° và
cái chçt cça àm Ho±ng do sí gia Lê Mjnh Thát phân tích cho ta mÚt nh-n Ēnh rõ
ràng vÁ sñ phát triÁn cça TĒnh Ù giáo ViÇt Nam thÝi kó Şu (1). Tr°Úc khi ThiÁn
pháp cça Tó Ni a L°u Chi truyÁn çn Tiên Sj n qua Pháp HiÁn ß ó, àm Ho±ng ã
xiÁn d°jng TĒnh Ù giáo mjnh m½ qua viÇc tăng Kinh Vô L°ång Thí và Kinh Th-p Lác
Quán, lòng thÁ vÁ An d°áng quNc. Trên cj sß sí liÇu có °ác, ta có thÁ tjm xem
àam Ho±ng nh° Sj tŔ cça TĒnh Ù tông ViÇt Nam (?). Rýt tiçc sau ó ta không có
mÚt chi tiçt liên hÇ nào nói vÁ sñ truyÁn thĒa. Nh°ng sñ th-ng thç cça sáu lá
th° cùng £nh h°ßng cái chçt cça àm Ho±ng, ch̄c ch-n t° t°ßng TĒnh Ù A Di à s½
còn phát triÁn sáu rŰng song song vUi ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi.

çn thç k÷ XI, chính xác là vào n m 1057, mÚt lang t°Űng
cça vua Lý Thánh Tông ã chjm kh̄c mÚt pho t°ång Ph-t A Di à b±ng á cao 2,5m
tj núi Lj n Kha, huyÇn Tiên Du, tĒnh B̄c Ninh. T°ång này hiÇn v«n còn thÝ ß
chùa Ph-t Tích, B̄c Ninh, bia á cça chùa có nói vÁ chuyÇn này. ây có thÁ là
t°ång Ph-t A Di à b±ng á lŰn nhýt ß ViÇt Nam. ThiÁn s° Không LŰ (?-1119) thuÙc
Ýi thé 9 dòng Vô Ngôn Thông cing tĕng sang nhà TŰng xin Ông vÁ úc Té khí,
trong ó có mÚt t°ång Ph-t A Di à thÝ tj chùa Quónh Lâm.

Trong An Nam Té khí chÉ có mÚt pho t°ång Ph-t, ó là
t°ång Ph-t A Di à do mÚt thiÁn s° úc tjo, iÁu ó chéng tí tín ng°áng Di à
không thua kém ThiÁn tông. Sau Không LŰ là TĒnh Lĩc (1112 - 1175) Ýi thé 10
dòng Vô Ngôn Thông, ng°Ýi ã Ąc °ác pháp NiÇm Ph-t Tam muUi. S° dçj: Các
ng°j! Týt c£ các ng°Ýi hlc jo lÿy tâm siêng n ng cúng d°Ýng Ph-t, không gì
khác hjn chÉ cŞu dĒt °ác các nghiÇp ác. Tâm miÇng niÇm tăng, tin hiÁu nghe nh-n,
ß chx v-ng v» yên l-ng, gŞn thiÇn trí thĒc. Nói ra Ýi hòa nhã, nói ph£i thÝi
úng lúc, trong tâm không khiçp nh°ác... LiÁu jt ngh)a lý, xa lia ngu mê, an
trả chx bÿt Űng. Quán tÿt c£ pháp vô th°Ýng vô ngã, vô tác vô vi (ThiÁn s° ViÇt
Nam,

Thích Thanh TĒ, tr.143). Nh° v-y TĒnh Lĩc là mÚt thiÁn s° nhÝ công phu niÇm Ph-t
mà hoàn thành °ác ThiÁn Ēnh. ây là sñ phŰi hãp giia ThiÁn và TĒnh Ù cça ThiÁn
phái Vô Ngôn Thông mà nguŔn gNc cça nó có thÁ xuýt phát tĒ V)nh Minh Diên Thí ß
Trung QuNc.

Chúng ta không biçt °ác Kinh iÁn TĒnh Ù giáo thÝi kó
này nh° thç nào (2). Nh°ng çn Ýi TrŞn, qua tác ph©m Khóa H° Lác cça TrŞn Thái
Tông (1218 - 1277), t° t°ßng vÁ niÇm Ph-t ã chín muŔi çn Ù ta có c£m t°ßng
pháp môn NiÇm Ph-t ã hoàn bĒ nh° mÚt tông phái chính yçu cça ViÇt Nam song
song vUi ThiÁn pháp.

Trong Khóa H° Lác, ngoài những chç Á c n b£n nh°
khuyên phát tâm BŔ Á, lu-n vÁ s̄c thân và các bài v n r n giĩ ngj GiUi..., tác
ph©m còn có hai bài lu-n vÁ NiÇm Ph-t và Tía ThiÁn. Bài bàn vÁ niÇm Ph-t tuy ng-n
gjn nh°ng súc tích, bao quát toàn bŰ giáo ngh)a Tam thĒa, phân tích Şy ç pháp
môn dành cho th°ång trung hj trí. Không rõ vĒ vua Şu tiên Ýi nhà TrŞn ã °ác
thí giáo tĒ âu mà lç có kiçn giĒi vÁ TĒnh Ù sâu s̄c nh° thç. Sau khi phân
tích ngh)a NiÇm Ph-t dành cho ba hjng c n trí, TrŞn Thái Tông viçt: Ba hjng ng°Ýi
trên, tuy nông sâu khác nhau, nh°ng tUi chx sß Ąc là mÚt. Song lNi tu theo th°ång
trí, nói thÝi dÁ, nh°ng làm lç khó (...). LŰi tu theo hj trí, lÿy niÇm Ph-t
làm nÿc thang, chú ý ß thiÇn duyên, nguyÇn sinh sang n°Úc Ph-t, siêng n ng tinh
tĒn, tâm tính thuŞn thĒc, sau khi mjng chung, theo nguyÇn cça mình °ác sinh
sang n°Úc Ph-t. ã sinh sang n°Úc Ph-t rŔi, thÝi thân ó không bao giÝ mÿt.
Ng°Ýi tu hlc Ýi nay, ã °ác mang thân ng°Ýi, Áu có
ba nghiÇp, lç ch°ng lÿy môn niÇm Ph-t Á cŞu sinh sang n°Úc Ph-t, thÝi không
thÁ °ác. Nh° muŰn niÇm Ph-t, tĒc ph£i lÿy hj trí làm tr°Úc. Tçj sao? Vì có chú
ý v-y. Ví nh° có ng°Ýi làm ài ba tŞng, mà không cÿt tŞng d°Ui tr°Úc, tÿt không
thÁ có °ác! (Khóa H° Lác, b£n dĒch cça HT.Thích Thanh KiÁm, 1997).

ThŞy cça vua TrŞn Thái Tông không ai khác hjn là Trúc
Lâm QuNc s°, tĒc ThiÁn s° jo Viên (theo ThiÁn UyÁn T-p Anh) hay Viên Chéng
(theo tài liÇu truyÁn thĒa chùa Hoa Yên). Nh° ta ã biçt, ThiÁn s° jo Viên có £nh
h°ßng rÿt lŰn çn sñ tu hlc cça TrŞn Thái Tông và có óng góp lŰn trong viÇc kiÁm
íc các bŰ Kinh lác tr°Úc khi kh̄c b£n gx Á ÿn loạt phát hành. jo Viên là Ç
tç cça HiÇn Quang, tĒc TŔ thé hai cça truyÁn thŰng Yên Tí. iÁu này chéng tí

trở lại khi Trùng Nhân Tông thành lập phái Thiền Trúc Lâm thì tại núi Yên Tử, Thiền và Tịnh là song hành thể hiện qua tác phẩm của Thái Tông và nói cho cùng, thì toàn bộ Khóa học là về các khoa nghi lễ sám pháp kinh điển khuyến học ủng hộ thiên nhiên và Tịnh là của vua Lê Thánh Tông. Đây là cơ sở khá thuyết phục để giải thích các nhà viết sử công nhận tìm hiểu truyền thừa Thiền tông Việt Nam. Tuy Trung Tông (S), vẫn chế độ bất biến qua thời kỳ Thiền Trúc Lâm, cũng từng có thi kệ nói về Tịnh:

Tâm núi Di Đà tí mỉ khu
 ông Tây Nam Bắc pháp thân chu
 Trùng không chế kiến cô luân nguy cút
 Sát hại trùng trùng dị mìn thu.
 (Di Đà vẫn thức Pháp thân ta
 Nam Bắc ông Tây khắp chói là
 Trùng thu ngũ giữa trãi cao rùng
 êm lòng trùng động rùng chi u xa).

(Nguyễn Lang dịch)

Vào thời kỳ khai sáng Thiền phái Trúc Lâm, chúng ta cũng áp dụng pháp niệm Phật trong những buổi lễ chúng vân tập. Sách Thiền học Yếu lược cũng ghi lại cuộc vận dụng của Trúc Lâm về việc tụng kinh trong khi lễ chúng tụng kinh hành pháp niệm Phật trên chính điện. Chi tiết này đã được giáo sư Nguyễn Lang nhắc đến trong phần Các khuyến học ủng hộ thời kỳ trong Phật giáo Việt Nam (Sđ, tr.457). Thế nhưng nó chế độ bất biến trong Phật giáo Trúc Lâm và nghi thức tụng niệm trong hai thời kỳ công phu sớm tối, ngoài các tụng chú niệm của Mật giáo, Kinh A Di Đà, tụng chú vãng sinh Tịnh Độ, niệm Phật, lễ Phật và hồi hướng cõi lạc là những hành nghi thực hành, gặt hái được không có một bên kinh nào tụng tụng là Thiền học chế độ vào trong hai thời kỳ khóa tụng. Đến thế kỷ XVII, khi Thiền sư Chân Nguyên khôi phục lại truyền thống Trúc Lâm Yên Tử thì cũng là lúc mà Tịnh Độ giáo chiếm vị trí thực hành trong Phật giáo Việt Nam. Tể Chân Nguyên nhắc các danh tăng ngoài và trong nước thế kỷ XVIII, XIX, nhiều liên hệ về Tịnh Độ tông có thể dễ dàng tìm thấy qua tác phẩm các Tổ sư các loại hình văn hóa. Số khảo cứu có lẽ phải chú ý đến một công trình công phu mới hoàn chỉnh. Các tác phẩm văn học in trong thời kỳ này như Cung oán ngâm khúc, Kim Vân Kiều truyện v.v... đều mang nét ủng hộ Tịnh Độ. Quê là không khó để tìm hiểu vì sao Tịnh Độ giáo thịnh hành hết sức rùng rãi tại Việt Nam

hiện nay.

II. Giáo nghĩa Tịnh Độ và Bồ đề

Chánh Tịnh Độ

Tịnh Độ vẫn là một khái niệm rất rùng. Pháp sư Thuận

đã từng nói: Giới luật và Tịnh Độ, không nên tách thành tông học lập. Cũng như thế Thái Học từng dạy: Luật là nền móng chung của Tam thừa, Tịnh là cái che chở chung của Tam thừa (Luật thuyết pháp và Tịnh Độ và lợi ích của việc hành Thiền; bên dịch của Nguyễn Văn Phát, Trung tâm Phật học Việt Nam, Hà Nội, 1991). Nguyên lý Phật giáo hay tại gia đều phải hành trì giới luật. Cũng vậy, Tịnh Độ là một thế giới lý tưởng mà bất cứ tông phái nào, dù Tiểu thừa hay Đại thừa đều có thể tu hành để đạt được. Nguyên lý có thể nói rằng một mặt, cũng thừa nhận rằng dù Thiên Thai, Mật tông, Duy Thức, Tam Luận cho đến Thiền tông đều có thể tu hành và hoằng dương Tịnh Độ.

Việc hoằng dương Phật pháp tại thế gian phải xem trọng

chính hai mặt lý trí và tình cảm. Tịnh Độ tông có thể dung hòa được hai yếu tố này. Chỉ Tịnh Độ có hai nghĩa: Số thanh tịnh của chúng sinh và số thanh tịnh của thế giới. Nếu tâm thanh tịnh thì chúng sinh thanh tịnh và tùy đó tâm thanh tịnh Phật (Kinh Kim Cang). Nhưng Tịnh Độ thì có rất nhiều cõi. Các Kinh đều đã giới thiệu chi lý y báo và chính báo các cõi Tịnh Độ như cõi trý châu Suất, nhị thiên hạ thân của Bồ tát Di Lạc đang trả. Rồi Tịnh Độ của cõi Phật A Súc, Tịnh Độ của cõi Phật Dược Sư, kể cả Tịnh Độ hàng Bồ tát La trong truyền thuyết của Mật giáo. Ngoài ra cũng có thể chia Tịnh Độ thành các cõi như Thế Ý Tịnh Độ Quang Độ, Thế báo vô chướng ngại Độ, Phạm thánh Ông độ và Phụng niệm độ Độ. Có rất nhiều

iÁu cñn bàn vÁ những khái niÇm này. Ðây tôi chÉ muÑn lu-n vÁ TËnh Û Cñc lçc ph°ing Tây cça éc Ph-t A Di à mÙt tín ng°áng hçt séc thËnh hành ß Trung QuÑc và ViÇt Nam

trong c-n và hiÇn ÿi.

Pháp môn TËnh Û cing có rñt nhiÁu cách tu hành. Ðây cing xin giÛi hçn trong pháp Trì danh niÇm Ph-t. Téc pháp môn mà các hành giË niÇm Ph-t, y theo TËnh Û tam bù kinh A Di à, Vô L°ãng Thí và Quán Vô L°ãng Thí hành trì, nguyÇn cşu vãng sinh vÁ Cñc lçc. Đây là mÙt pháp môn mà ch° TÕ xiÁn d°ing là thù th_ng nhñt. Ng°Ýi ViÇt Nam luôn có t° t°ßng dung hòa, nên trong các thÝi khóa tăng tçj các chùa ß ViÇt Nam, tôi luôn nh-n thñy sñ kçt hãp cË ThiÁn - TËnh - M-t.

Ch³ng hçn các bài kÇ quán t°ßng là ThiÁn, các bài chú nh° L ng Nghiêm, ÿi Bi, Cát t°Ýng, Vãng sinh là khuynh h°Ûng M-t, phşn kinh chính th°Ýng là kinh Di à hay ph©m Ph Môn. Sau ó luôn có phşn trì danh niÇm Ph-t... đây là mÙt chi tiçt hçt séc thú vË: Nçu lËch sí t° t°ßng dân tÙc là Tam óng nguyên (Thích, ÿo, Nho) thì lËch giá Ph-t giáo dân tÙc lçj cing là Tam tông nhñt trí (ThiÁn, TËnh, M-t). Nçu Thích, ÿo, Nho têng theo thÝi kó mà h°ng phç thì ThiÁn, TËnh, M-t cing tuy theo giai oçn mà thËnh suy khác nhau. Vào thÝi kó du nh-p, Ph-t giáo ViÇt Nam nhuÑm màu s_c quyÁn n ng, M-t giáo trß thành ph°ing tiÇn hóa ÿo hçu hiÇu. Ð thÝi ÿi h°ng thËnh cça Ph-t giáo, sông núi thanh bình, ng°Ýi ng°Ýi hít thß cái không khí sâu ĩng cça ÿ trÝi Á tìm vÁ cÙi ngun tâm théc, ThiÁn tông h°ng thËnh. Còn giai oçn hiÇn nay, chiçn tranh lan tràn thç giÛi, bÇnh dËch hoành hành, môi tr°Ýng nhiÁm Ûc..., ng°Ýi ta thích mç t°ßng vÁ mÙt thç giÛi thanh tËnh, mÙt thç giÛi an lành và TËnh Û Cñc lçc °ãc giÛi thiÇu nh° mÙt cõi lý t°ßng. Ng°Ýi ta tin t°ßng và h°Ûng vÁ, thñc ch³ng có gì là lçj.

T° t°ßng Giáo ThiÁn nhñt trí ã °ãc ThiÁn s° V)nh

Minh Diên Thí ß Trung QuÑc Á x°Ûng qua bài kÇ Té lçu giËn có thÁ nói phù hãp nhñt vÛi Ph-t tí ViÇt Nam hiÇn ÿi. Nh°ng ß Trung QuÑc tẽ x°a, sñ phân chia rçh rồi ThiÁn TËnh ã khiçn cho thái Û HiÁn k- giáng tha òi lúc çn méc gay g't. TËnh Û Chân tông và Nh-t Liên tông ß Nh-t BËn cing rçj vào tình trçng này.

Riêng ß ViÇt Nam tẽ x°a, nh° trong phşn tr°Ûc ã chéng minh, cË hai ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi, Vô Ngõn Thông và cË ThiÁn phái Trúc Lâm Yên Tí Áu v-n dđng pháp môn TËnh Û. Tuy kiem tu nh°ng TËnh Û v«n °ãc xem nh° pháp môn chính yçu, phù hãp vÛi c n cç chúng sinh Ýi mçt pháp. Tùy cçj hóa ÿo là ph°ing châm hành ÿo cça Ph-t giáo trong mli thÝi kó.

Pháp môn TËnh Û áp éng °ãc hai nhu cşu lý trí và tình cËm, dung hÛi °ãc cË lý và sñ . iÁu áng tiçc là mÙt sñ ng°Ýi, khi °ãc hñi vÁ TËnh Û,

do Ñi phó vÛi tri théc khoa hçc nên ã khá duy lý khi giËi thích vÁ TËnh Û Cñc lçc. VÁ mÙt thç giÛi Cñc lçc nh° trong kinh A Di à j trình bày, hí cho rñng ó chÉ là ph°ing tiÇn d«n d't. Hí cho rñng Nhñt thiçt duy tâm, Tùy kó tâm tËnh...

VÁ lý thì hí có thÁ ùng, nh°ng nçu u bñ sñ mà chÉ theo lý, ó hoàn toàn không phËi là bn ý cça TËnh Û. MÙt sñ ng°Ýi khi nghiên cçu vÁ lËch sí hình thành kinh iÁn ÿi thëa lçj rçj vào mÙt c n bÇnh trşm kha khi cho rñng kinh A Di à không phËi do Ph-t thuyçt nên chÉ xem nh°... ph°ing tiÇn cça ÿi thëa, mÙt chỉ ph°ing tiÇn şy ý tçm bã ché không phËi ph°ing tiÇn tích cñc cça ÿi thëa. Nh° v-y, hí chÉ mÙi biçt °ãc lËch sí hình thành, xuñt hiÇn cça kinh mà không n_m °ãc lËch sí t° t°ßng cing nh° giá trË thñc tçj cça Ph-t giáo. Sñ bình ãng cça các chúng Bồ tát, Thanh v n xuñt hiÇn trong Pháp Hoa, sñ xuñt hiÇn cça Duy Ma C-t Á dung hòa và th ng hoa sé mÇnh cça c° s) trong B Tát oàn, vË trí Th_ng Man phu nhân trong quá trình xóa bñ thái Û phân biÇt nam nữ cing nh° sñ trang nghiêm TËnh Û thù th_ng cça Hoa Nghiêm, Di à, D°ãc S° v.v... là mÙt tiçn trình tñt yçu và -c s_c cça ÿi thëa. Chúng ch³ng những không xa lia thñc tçj mà còn là phát biÁu mÙt cách chân thñc bËn hoài cça éc Ph-t vÑn ch°a thÁ nói hçt °ãc trong bÑn m°çj chín n m ng'n ngçj cça Ýi Ngài trong mÙt bÑi cËnh xã hÛi khác và không Á lçj mÙt chỉ viçt. Do ó, nçu phç nh-n TËnh Û Di à là vô tình phç nh-n cË bËn hoài cça éc Ph-t.

TËnh Û Cñc lçc là mÙt thç giÛi hiÇn thñc. Thç giÛi ó n±m trong nguyÇn lñc cça Ph-t A Di à ché không phËi ß mÙt nçj nào ó Á cho những thiÁn kiçn cça khoa hçc thñc nghiÇm dùng máy bay phËn lñc tìm çn Á cân ong o çm. Chëng nào cuÛc Ýi này còn kh au, sinh tí, chëng nào ng°Ýi ta còn thñy sñ kh au này là th-t thì chëng ÿy thç giÛi Cñc lçc v«n còn có th-t. Bao giÝ ng°Ýi ta không còn bË tham sãn si mçn ràng buÛc, thç giÛi này là thanh tËnh và an lçc, thì chëng ÿy Cñc lçc không cşn nữa.

Kinh A Di à °ãc hình thành ß m n Û. CËnh giÛi Cñc lçc

giúi thiÇu trong kinh là giúi thiÇu cho phù hãp vúi huyán híc ưn ù và nhu cõu cça con ng°Yi thÝi ỵy. Trong nh-n théc cça các b-c Thánh ưn ù ngày x°a, sông núi là v-t cách trß, sñ g-p ghánh là mýt cân Ñi, bài b-m là nhiám ô và sñ nghèo khỔ là... kém ph°Úc báo. Do ó, c£nh giúi trong Kinh A Di à b±ng ph³ng, Áu -n, thanh t£nh, giàu có và điám iÇ.

Cây cÑi, iÇn °Ýng, lşu các, thýt b£o trang nghiêm...

Áu là ph£n ánh trong trung thñc °Úc mị cça tâm théc ưn ù. Thç thì tịi sao ngày nay khi gi£ng vÁ Cñc lịc cho ph-t tí ViÇt Nam, ta lịi không nói T£nh ù không có c£nh... k't xe, T£nh ù không có bÇnh AIDS, chiçn tranh; môi tr°Ýng tuyÇt 1p, cñc kó sịch s½, thanh t£nh. Tịi sao không gi£ng r±ng T£nh ù không có c£nh con cái tñ cha m¹, trò ánh thşy, bìn bè lèa líc nhau. Tịi sao lịi không thÁ nói r±ng ß cõi ỵy Vi phong xuy ùng trên nhñng ngñn thông, ngñn d°ing liÁu, phát ra âm thanh vi vu, làm lay ùng nhñng chiçc phong linh d°Ui mái thÁm cça nhñng chùa, viÇn n±m thþp thoáng d°Ui r-ng tre già. Nhñng dòng suÑi quanh n m mát r°ai ch£y qua nhñng s°Yn Òi cỉ xanh mịn mßn, iÁm xuyçt b±ng nhñng luÑng hoa cỉ may ngan ngát ven bÝ... RÓi nhñng con °Ýng cát sịch m£n màng, nhñng lñi sñi thân th°ing d«n vào cÕng chính iÇn. SÙm chiÁu, chúng sinh ß cõi ỵy b-n áo tràng ch£nh tá, hái nhñng bông hoa tñi th'm nhýt dâng lên cúng d°Ýng éc Ph-t, sau ó vÁ niÇm Ph-t, niÇm Pháp, niÇm T ng...

ó là nói vÁ sñ t£nh hóa cça nhân giúi, còn chúng sinh giúi cing v-y: Ýi sñng kinh tç dÓi dào, xã húi nhân quşn thuşn thiÇn, không có sñ phân biÇt chçng tÚc, giàu nghèo, mịnh yçu, không có sñ oán ghét thù £ch. Ñi vúi thân tâm thì bình ³ng, tñ do. Týt c£ nhñng khái niÇm tñ do, bình ³ng cça thç giúi này Áu xuýt phát tẽ sñ chþp ngã và ngã sß. Còn Ph-t pháp thì dĩa trên nÁn t£ng vô ngã và vô ngã sß Á thi thiçt T£nh ù. iÁu ó hoàn toàn phù hãp vúi °Úc mị chung cça nhân lojì.

Thñc ra, thç giúi Cñc lịc có thÁ thù th`ng, viên mãn gþp triÇu lşn nhñng iÁu °ác đián ịt trong kinh A Di à, tùy theo chính báo cça mxi ng°Yi mà y báo khác nhau. Nhñng iÁu tôi nói trên kia có v» nh° ùa, thñc ra có thÁ ó là y báo kém cỉ cça b£n thân tôi. Chúng ta có thÁ đián ịt T£nh ù thù th`ng bao nhiêu cing °ác, miÁn c£nh giúi ỵy không xa rÝi tşm hiÁu biçt cça con ng°Yi.

Còn mÙt iÁu nĩa cing rýt quan trính: P ViÇt Nam, mÙt sñ ng°Yi tri théc thì rịi vào duy lý. Sñ còn lịi khi tin vÁ T£nh ù, hşu hçt Áu xem T£nh ù nh° mÙt cõi v)nh h±ng, khi ã vãng sinh vÁ ó coi nh° Ýi Ýi h°ßng phúc an nhàn. T° t°ßng này vô tình biçn T£nh ù thành mÙt thê thiên quñc cça Thşn giáo, giÑng nh° thiên àng cça Thiên Chúa giáo, nçu tin t°ßng và x°ng danh hiÇu Ngài thì s½ °ác Ngài r°Úc vÁ Cñc lịc. Hí không biçt r±ng Cñc lịc ch£ là cõi tịm, vãng sinh vÁ s½ °ác nhñng th`ng duyên nh° Ch° th°ãng thiÇn nhân câu húi nhýt xé, trñc tiçp °ác nghe Ph-t A Di à thuyçt pháp, v.v... Tñ tánh A Di à và éc Ph-t A Di à không ph£i mÙt, không ph£i khác. Chþp tánh bí t°Úng, chþp t°Úng bí tánh Áu sai lşm c£.

Ng°Yi tu T£nh ù úng ưn là ng°Yi dung húi c£ tánh t°Úng.

Ba yçu tñ quan trính cça ng°Yi tu T£nh ù là Tín, nguyÇn, hịnh. Tín là tin c£ lý l«n sñ. NguyÇn là nguyÇn tẽ nịi tâm và hịnh là hành c£ chính l«n trã. Không thÁ không có ph°Úc báo mà có thÁ vãng sinh (Být kh£ d) thiÁu thiÇn c n ph°Úc éc, nhân duyên ưc sinh b£ quñc). Vì thç, ng°Yi tu niÇm Ph-t cşn ph£i giĩ giúi nghiêm minh, bñ thí cúng d°Ýng, mß rÙng tẽ tâm và an nh«n být ùng.

Ph°ing tiÇn thiÇn x£o cing là mÙt yçu tñ quan trính giúp hành gi£ niÇm Ph-t dÁ nhìçp tâm. Khoa híc kù thu-t ngày nay phát triÁn, chúng ta có thÁ v-n dâng chúng cho nhñng ph°ing tiÇn tịo th`ng duyên niÇm Ph-t. Ch³ng hịn nh° ß ài Loan ã chç h³n mÙt lojì radio ch£ chuyên niÇm Ph-t vúi âm iÇu trşm bÕng theo tiçng nhịc. Tiçng chim, tiçng gió, tiçng suÑi cing có thÁ thâu thành b ng nhịc nh¹ nhàng, khác vúi nhñng âm thanh x-p xinh hay g`t gĩng cça Ýi th°Ýng giúp ng°Yi ta dÁ l`ng lòng lịi. Các thiçt b£ iÇn tí, ánh sáng òn v.v... cing là nhñng ph°ing tiÇn thiÇn x£o trã giúp hành gi£ nhìçp tâm niÇm Ph-t. Chúng ta có thÁ gãi ý cho các nhà s£n xuýt chç tịo hàng lojì các thiçt b£ ỵy, ó cing là mÙt thê v n hóa cça T£nh ù, vô cùng cşn thiçt.

Tóm lịi, Ñi vúi ph-t tí tu T£nh ù tịi ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính hịnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiem tu ThiÁn quán và trì chú nh° nhñng ph°ing pháp trã giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiên £nh. Không nên quá câu chþp, nh°ng v«n dành nhñng thÝi gian nhýt £nh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hñi, lÁ Ph-t cing là nhñng trã duyên rýt cşn thiçt. Ngoài ra cşn ph£i tu bñ thí cúng d°Ýng, tñ lã lã tha, thñc hiÇn trín v1n Té ho±ng thÇ nguyÇn cça ịi thẽa. Tôi °ác xuýt gia và tu híc tịi trú xé H°ing Nghiêp có

thÃ nói là mÙt trú xé TËnh Ù thušn nh»t nh»t ß ViÇt Nam hiÇn ÿi. Nji ó ã têng có ba vË Hòa th°ång ThiÃn Tâm, Bíu HuÇ và Bíu Lai Á x°Ûng kçt xã niÇm Ph-t. ThŞy bÕn s° cça tôi cing là ng°Ýi tích cũc xiÃn đ°ing TËnh Ù. Trong không khí sÛm hôm nghe chuông mõ ngân vang đ«n nhËp câu A Di à Ph-t, đ°Ýng nh° có mÙt nhân duyên nào mà niÃm tin cça tôi không cŞn phËi trËi qua óc t° biÇn viÃn vông. NiÃm tin ó có thÃ xu»t phát tẽ sãi chuxi hjt cça thŞy, b°Ûc chân cça thŞy hay trong chính âm thanh câu niÇm Ph-t cça thŞy. Tôi ôm choàng lşy nó, không cŞn lý giËi. RÓi mxi n m, ngày gi× TÕ HuÇ ViÃn, ngày vía Ph-t A Di à hai ngày IÃ IÛn nh»t trong trú xé T ng Ni vân t-p niÇm danh hiÇu Ph-t vang c£ núi rêng, Γng t-n áy sông.

Câu A Di à quyÇn trong gió, tho£ng trong ngín cũ cãnh cây, ¥m trong têng hjt thß. Nhĩng tháng ngày ¥y th-t hjnh phúc, th-t thanh bình. Tôi ã ánh m»t nó ã i vào phÑ thË. Bãy giÝ, r»t nhiÃu ÿo trãng tu TËnh Ù, nh° chùa Ho±ng Pháp (Hóc Môn) tÕ chéc Ph-t th»t, ng°Ýi ông £o hàng ngàn. Ng°Ýi ta h°Ûng vÃ TËnh Ù quá nhiÃu khiçn lòng tôi c£m th»y nao nao, muÑn ghi lji vài suy ngh) ã xác tín niÃm tin và gãi mß vài ý kiçn, gíi là mÙt chút nhÛ ân ThŞy TÕ, đ«u nh-n Ënh vÙi vàng có thÃ làm lÇch lçc, i sai.

(1) Xem các ch°ing VIII, IX và X cça sách ã đ«n.

(2) (R»t tiçc sĩ kh£o cçu cça sí gia Lê Mĩnh Thát chË mÙi çn Ýi Lý, ch°a xu»t b£n t-p 3 nói vÃ các thÝi kó sau. Ngay trong thÝi kó này ông cing không ã tâm çn TËnh Ù giáo).Á